દાહોદ તાલુકાની શૈક્ષણિક સસ્થાઓના સસ્થાકીય અધ્યયનનો અભ્યાસ

જતીન એચ.મોદી

સારાશ

સસ્થાકીય અધ્યયન એક એવી પ્રક્રિયા છે જેમા સસ્થા વિકાસકીય પ્રક્રિયાના ઈનપુટ્સને મેળવે છે અને ઉપયોગ કરે છે.દાહોદ તાલુકાની શૈક્ષણિક સસ્થાઓના સસ્થાકીય અધ્યયનનો અભ્યાસ" પ્રસ્તુત અભ્યાસન શીર્ષક હતુ.પ્રસ્તુત અભ્યાસનો મુખ્ય હેતુ શૈક્ષણિક સસ્થાઓનો પ્રકાર અને વ્યવસ્થપનના પ્રકારની સસ્થાકીય અધ્યયન પર અસર તપાસવાનો હતો.નમૂના તરીકે દાહોદ તાલુકાની બે શૈક્ષણિક સસ્થાઓના ૩૦ કર્મચારીઓની યાદચ્છિક રીતે નમૂના તરીકે પસદગી કરવામા આવી હતી.માહિતી એકત્રીકરણ માટે પચબિદુ આધારિત સ્વ રચિત અભિપ્રાયવલિનો ઉપયોગ કરવામા આવ્યો હતો.પ્રાપ્ત માહિતીનુ t કસોટી દ્વારા અકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરવામા આવ્ય હતુ. બિન અનુદાનિત શૈક્ષણિક સસ્થાઓનુ સસ્થાકીય અધ્યયન અનુદાનિત સસ્થા કરતા ઉચુ હતુ તેમજ વવ્સ્થાપનના પ્રકારની સસ્થાકીય અધ્યયનન પર કોઈ સાર્થક અસર જોવા મળી ન હતી.જે પ્રસ્તુત અભ્યાસના મુખ્ય તારણો હતા.

૧. પ્રસ્તાવના

સસ્થાકીય અધ્યયન એક એવી પ્રકિયા છે જેમા સસ્થા વિકાસકીય પ્રક્રિયાના ઈનપુટ્સને મેળવે છે અને ઉપયોગ કરે છે. સસ્થામાનુ અધ્યયન સ્વ અધ્યયનની કર્મચારીઓની ક્ષમતાને વધારવામા મદદ કરે છે અને તે સસ્થાના વિકાસ માટેના નવા પરિવર્તનોને સમજવામા અને અનુકુળ થવામા મદદ પૂરી પાડે છે. વિવિધ પ્રકારની શૈક્ષણિક સસ્થાઓમા નવીનીકરણ,અમલીકરણ,સ્થાયીકરણ,પરસ્પરત આયોજન,સામાર્થ્ય નિર્માણ અને હગામી પદ્ધતિઓ પણ ભિન્ન હોય છે.પ્રસ્તુત અભ્યાસ સસ્થાકીય અધ્યયન ધ્યાનમા રાખીને કરવામા આવ્યો છે જ અતર્ગત સસ્થાના પ્રકારની અને વ્યવસ્થાપનના પ્રકારની સસ્થાકીય અધ્યયન પર અસર તપાસવામા આવી હતી.

૨. હેતઓ

(૧) શૈક્ષણિક સસ્થાઓના સસ્થાકીય અધ્યયનનો અભ્યાસ કરવો.
(૨) સસ્થાકીય અધ્યયન પર સસ્થાના પ્રકારની અસરનો અભ્યાસ કરવો.
(૩) સસ્થાકીય અધ્યયન પર વ્યવસ્થાપનના પ્રકારની અસરનો અભ્યાસ કરવો.

૩. ઉત્કલ્પનાઓ

(૧) અનુદાનિત અને બિન અનુદાનિત શૈક્ષણિક સસ્થાઓના સસ્થાકીય અધ્યયન સદર્ભેપ્રાપ્ત સરાસરી પ્રાપ્તાકો વચ્ચે કોઈ અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહી.
(૨) મધ્યમ અને નિમ્ન વ્યવસ્થાપન પ્રકારની સસ્થાઓના સસ્થાકીય અધ્યયન સદર્ભે પ્રાપ્ત સરાસરી પ્રાપ્તાકો વચ્ચે કોઈ અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહી.

૪.મહત્ત્વ

(૧) સસ્થાકીય અધ્યયનના વાતાવરણમા સુધારા વધારા કરવા પ્રસ્તુત અભ્યાસ મહત્ત્વનો છે.

(૨) શૈક્ષણિક સસ્થાઓના કર્મચારીઓના સ્વ અધ્યયન અને સમૂહ અધ્યયનના વિકાસ માટે પ્રસ્તુત અભ્યાસ મહત્ત્વનો છે.

૫. સીમાકન

પ્રસ્તુત અભ્યાસ દાહોદ તાલુકાની બે શૈક્ષણિક સસ્થાઓ પૂરતો જ સીમિત હતો.

૭. વ્યાપવિશ્વ અને નમૂનો

દાહોદ તાલુકાની શૈક્ષણિક સસ્થાઓ પ્રસ્તુત અભ્યાસનુ વ્યાપવિશ્વ હતુ.દાહોદ તાલુકાની બે શૈક્ષણિક સસ્થાઓની યાદચ્છિક રીતે પસદગી કરી તે બન્ને સસ્થાઓમાથી યાદચ્છિક રીતે ૧૫–૧૫ કર્મચારીઓ મળી કુલ ૩૦ કર્મચારીઓને નમૂના તરીકે પસદ કરવામા આવ્યા હતા.

૮.ઉપકરણ

પ્રસ્તુત અભ્યાસ માટે ૨૨ વિધાનોવાળી પચબિદુ આધારિત એક સ્વ રચિત અભિપ્રાયવલીનો ઉપયોગ માહિતી એકત્રીકરણ માટે કરવામા આવ્યો હતો.

૯. માહિતી એકત્રીકરણની રીત

અભ્યાસકર્તાએ રૂબરૂ ઉપકરણ આપીને માહિતી અકત્રિત કરી હતી.

૧૦. અકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણની રીત

પ્રસ્તુત અભ્યાસમા અનુદાનિત અને બિન અનુદાનિત તેમજ નિમ્ન અને મધ્યમ વ્યવસ્થાપન શૈક્ષણિક સસ્થાઓના બે જૂથોની સસ્થાકીય અધ્યયન સદર્ભે પ્રાપ્ત સરાસરીઓની તુલના t કસોટીની મદદથી કરી,અર્થઘટન કરી તારણો તારવવામા આવ્યા હતા.

૧૧. તારણો

(૧) બિન અનુદાનિત શૈક્ષણિક સસ્થાઓનુ સસ્થાકીય અધ્યયન અનુદાનિત સસ્થાઓ કરતા ઊંચુ હતુ.

(૨) વ્યવસ્થાપનના પ્રકારની સસ્થાકીય અધ્યયન પર કોઈ સાર્થક અસર જોવા મળી ન હતી.

૧૨. શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ

અનુદાનિત શૈક્ષણિક સસ્થાઓનુ સસ્થાકીય અધ્યયન સુધરે તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

૧૩. સમાપન

પ્રસ્તુત અભ્યાસ વિવિધ સસ્થાઓના સસ્થાકીય અધ્યયને જાણવા,સમજવા તેમજ તેમા સુધારા વધારા કરવા માટે પથદર્શકરૂપ બની રહેશે.

સંદર્ભસૂચિ

1. Parekh, U. B., Trivedi, M. D. (1989). Shikshan ma Ankadashastra. University Granthnirman Board, Ahmedabad.
2. Patel, A. M. (1989). Prayogik ane Shusupt karyoni guruchavi. Vallabh Vidhyanagar. Prakash Ltd.